

Discussiedocument over de rol van educatie voor duurzame ontwikkeling in de overgang naar een groene economie

Deze tekst is een vertaling uit het Engels “Discussion paper on the role of education for sustainable development in shifting to a green economy” (Information Paper No.5) in opdracht van de Vlaamse overheid. Een discussie op basis van dit document werd gehouden op de Zesde vergadering van de Stuurgroep voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (UNECE) op 7 april 2011 in Genève in toepassing van de Strategie voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling van de United Nations Economic Commission for Europe (UNECE).

Nota van het Secretariaat

Samenvatting

De omschakeling naar een groene economie mocht rekenen op enorm veel belangstelling in het internationale proces voor duurzame ontwikkeling. Het wordt één van de twee thema's op de zevende United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) Ministeriële Conferentie “Milieu voor Europa”, die van 21 tot 23 september 2011 plaatsvindt in Astana, en is bovendien een belangrijk onderwerp op de Conferentie van de Verenigde Naties over Duurzame Ontwikkeling die in 2012 in Rio de Janeiro wordt georganiseerd (Rio+20).

Fase III van de UNECE Strategie voor Duurzame Ontwikkeling wil synergieën en verbanden smeden en versterken tussen de Strategie en andere relevante processen. De meerwaarde van educatie voor duurzame ontwikkeling (EDO) in het bereiken van duurzame ontwikkeling wordt bovendien beklemtoond¹. Daarom wordt de Stuurgroep uitgenodigd om haar zesde vergadering om de mogelijke rol van EDO in een vergroening van de economie te bespreken.

Om het gesprek te vereenvoudigen, scheidt dit document eerst een overzicht van het concept en het proces achter een groene economie. Het legt dan ook mogelijk belangrijke verbanden tussen EDO en een vergroening van de economie, namelijk een verschuiving in het economische denken en de bevordering van een duurzame consumptie en groene vaardigheden. Omdat zowel het concept EDO als dat van een groene economie complex zijn en nog steeds vorm krijgen, kan dit document geen diepgaande beoordeling van substantiële verbanden bieden. Het scheidt eerder een basis voor een verdere verkenning ervan. Dit discussiedocument is grotendeels gebaseerd op belangrijke beleidsdocumenten over groene economie en EDO, uitgegeven door UNECE, het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP), het Departement Economische en Sociale Zaken van de Verenigde Naties en de Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (UNESCO).

I. Inleiding

1. Het economische model van een vergroening van de economie won, tegen de achtergrond van talloze crisissen en de groeiende schaarste aan natuurlijke rijkdommen, enorm aan belang in regionale en internationale processen voor duurzame ontwikkeling. In 2009 besliste de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties met resolutie A/64/236 om in 2012 een Conferentie van de Verenigde Naties over Duurzame Ontwikkeling te organiseren, met als een van de hoofdthema's: “Een groene economie in de context van duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding en het institutioneel kader voor duurzame ontwikkeling”.

¹ Zie het ontwerp van het werkplan van fase III van de United Nations Economic Commission for Europe Strategie voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (2011–2015) (ECE/CPE/AC.13/2011/4; verwacht).

2. Op regionaal niveau besliste het UNECE Comité Milieubeleid tijdens zijn zestiende sessie dat "een vergroening van de economie: het milieu mainstreamen in economische ontwikkeling" alsook "het duurzame beheer van water en watergebonden ecosystemen" hoofdthema's zouden zijn tijdens de zevende Ministeriële Conferentie "Milieu voor Europa" in Astana.
3. Fase III van de UNECE Strategie voor EDO streeft ernaar het regionale EDO-proces nauw te linken aan andere grote processen voor duurzame ontwikkeling, om zo synergieën tot stand te kunnen brengen. Hiermee probeert het duurzame ontwikkeling doeltreffend te bevorderen. Om de potentiële rol van EDO in een vergroening van de economie te bespreken, stemde het Bureau van de UNECE Stuurgroep in met de organisatie van een panelgesprek tijdens de zesde vergadering van het Comité om de potentiële rol van EDO in de omschakeling naar een groene economie onder de loep te nemen.
4. Om het debat te vergemakkelijken, scheidt dit document een overzicht van de groene-economieaanpak voor duurzame ontwikkeling. Het toont hoe EDO en groene economie eigenlijk zijden van dezelfde medaille zijn: belangrijke groene-economieconcepten focussen hoofdzakelijk op top-down beleidslijnen, terwijl EDO in belangrijke mate kan bijdragen tot een bottom-up vergroening van de economie omdat ze mensen kan uitrusten met de waarden, competenties, kennis en vaardigheden die ze nodig hebben om het concept groene economie in de praktijk te brengen.

II. Groene economie — achtergrond

5. Het aanvankelijke concept van een groene economie werd gepubliceerd in 1989². Het is gestoeld op het werk van de Commissie Brundtland, die door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties werd opgericht om het verband tussen milieu en ontwikkeling te onderzoeken. De voorbije jaren stak het concept van de groene economie weer de kop op en won het aan belang in de context van de financiële crisis en de daaraan gekoppelde energie- en voedselcrisis.
6. Hoewel het belang van de bevordering van een groene economie regionaal en wereldwijd wordt ondersteund, bestaat er geen universele overeenkomst over wat een groene economie precies inhoudt³. De werkdefinitie van UNEP omschrijft een "groene economie als een economie die resulteert in een beter menselijk welzijn en sociale gelijkheid, terwijl milieurisico's en ecologische schaarste opmerkelijk wordt verminderd ... [A] groene economie kan worden gezien als een ... [wiens] groei op het vlak van inkomen en tewerkstelling zou moeten worden aangestuurd door privé- en overheidsinvesteringen die de CO₂-uitstoot en de vervuiling verminderen, het efficiënt gebruik van energie en grondstoffen bevorderen, en het verlies van biodiversiteit- en ecosysteemdiensten voorkomen⁴." De Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP) van de Verenigde Naties geeft een vergelijkbare, maar bredere definitie. Ze stelt dat een "groene economie kan worden omschreven als een economie waarin economische welvaart hand in hand gaat met ecologische duurzaamheid⁵".
7. Onder landen en grote organisaties bestaat een hele waaier aan visies met betrekking tot het beleid en de sectoren die centraal zouden moeten staan in de vergroening van de economie. Ze lijken het er echter over eens te zijn dat een fiscaal beleid dat een vergroening van de economie en inspanningen voor de verbetering van een efficiënt gebruik van grondstoffen ondersteunt

² Pearce et al., *Blueprint for a Green Economy* (Londen, Earthscan Publications, 1989).

³ Zie bv. de eerste tussentijdse vergadering voor de Conferentie van de Verenigde Naties over Duurzame Ontwikkeling (10–11 januari), syntheseverslag over best practices en lessen geleerd over de doelstelling en onderwerpen van de Conferentie (A/CONF.216/PC/3) (voorlopige versie op <http://www.uncsd2012.org/files/intersessional/Synthesis-Report-Final.pdf>).

⁴ UNEP, *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication — A Synthesis for Policy Makers* (Frankrijk, 2011), p. 1. Beschikbaar op

⁵ ESCAP, *Conceptual Framework of Green Economy and Green Growth*, (2011), p.1. Beschikbaar op http://www.greengrowth.org/capacity_building/National-Seminar/2011/Thailand/Documents/GENERAL/GG-CONCEPT.pdf.

centraal zou moeten staan in het overgangsproces. Daarnaast lijkt er overeenstemming te bestaan over het feit dat een vergroening van de economie moet worden afgestemd op regionale en nationale noden⁶.

8. Op regionaal niveau bepaalt het desbetreffende inhoudelijke document voor de zevende Ministeriële Conferentie “Milieu voor Europa” dat een allesomvattende beleidsmix vereist is om een groene, inclusieve en competitieve economie te kunnen bewerkstelligen in de UNECE-regio. Die beleidsmix zou een geïntegreerde aanpak moeten volgen, met inbegrip van grote economische sectoren zoals transport, huisvesting, energie en landbouw, en ook de bevordering van onderwijs als een transversale kwestie⁷.
9. Het huidige proces voor een vergroening van de economie focust vooral op de analyse van belangrijke economische sectoren en het ontwerp van ondersteunende fiscale en wettelijke beleidslijnen voor de vergroening van die sectoren. Daarnaast werd evenwel een aantal onderwijsuitdagingen bepaald in het bedwingen van de overgang naar een groene economie. Vooral de nood aan groene vaardigheden en sensibilisering wordt onderstreept. Bovendien wordt ook de bevordering van inspraak en duurzame consumptie in de verf gezet⁸. Hoewel deze onderwerpen ook centraal staan in EDO verwijst het debat en werk rond groene economie vooral naar educatie in het algemeen en niet naar EDO in het bijzonder. Het volgende hoofdstuk toont hoe EDO een doeltreffend instrument kan zijn om die uitdagingen het hoofd te bieden.

III. Educatie voor duurzame ontwikkeling — een bouwsteen voor de groene economie

10. EDO zit vervat in de voornaamste principes die de basis vormen van het concept van duurzame ontwikkeling: het is gekoppeld aan de drie onderling verbonden pijlers van economie, milieu, maatschappij en milieu, en met de relatie tussen het lokale en globale, en streeft er uiteindelijk naar een duurzame ontwikkeling te cultiveren⁹. De concepten van groene economie en EDO hebben dan ook een oorsprong in dezelfde denkwijze en dienen hetzelfde doel. Hoewel ze worden benaderd als verschillende methodes voor het bereiken van duurzaamheid zijn ze inherent met elkaar verbonden.
11. EDO is niet het wondermiddel voor een vergroening van de economie, maar wel een belangrijke factor in de bewerkstelling van die omschakeling omdat ze de noodzakelijke educatieve fundamenteën in de maatschappij legt. En het belangrijkste: ze kan mensen bijsturen zodat die de waarde van duurzaamheid leren inschatten. Dit is de belangrijkste pijler voor de toepassing van het concept van groene economie. Belangrijke elementen voor de omschakeling naar een groene economie – d.w.z. sensibilisering, inspraak en duurzame consumptie, alsook een omscholing van de beroepsbevolking — zijn immers hoofdzakelijk gelinkt aan een verschuiving in de houding van mensen tegenover duurzame ontwikkeling.

A. Duurzaam denken

12. Het Green Economy Report¹⁰, een uitvoerige studie geschreven als onderdeel van het UNEP Green Economy Initiative, analyseert de voornaamste economische sectoren voor een vergroening van de economie en bepaalt de nodige investeringen en beleidslijnen. Dit rapport stelt dat een verschuiving in het economische denken van het grootste belang is. Denken in

---

⁶ Zie syntheseverslag over best practices, eerste tussentijdse vergadering voor de Conferentie van de Verenigde Naties over Duurzame Ontwikkeling.

⁷ Zie UNECE, *Mainstreaming the Environment into Economic Development* (verwacht in 2011).

⁸ Zie UNEP, *Towards a Green Economy*.

⁹ Zie UNESCO, *Framework for the UN DESD International Implementation Scheme (ED/DESD/2006/PI/1)*.

¹⁰ UNEP, *Towards a Green Economy*.

termen van een vergroening van de economie impliceert een socio-politieke consensus over het belang van een duurzaam gebruik van natuurlijk, menselijk en economisch kapitaal. De denkrichting van actoren die de economie vormgeven, zal een belangrijke factor zijn als er beslissingen over investeringen, consumptie en productie moeten worden genomen. Bovendien zal ze noodzakelijk zijn om maatschappelijke ondersteuning te verzekeren voor de nodige economische herstructurering, die het kwetsbare groepen voor een zekere duur wel eens heel moeilijk zou kunnen maken¹¹.

13. Een voorwaarde voor een verschuiving in het economische denken is leren over en inzicht verwerven in het concept van duurzame ontwikkeling, net als het verband tussen de talloze wereldcrisisen en niet-duurzame economische activiteiten. Dit kan een heroriëntering van waarden en attitudes meebrengen en moet een ruime waaier aan actoren omsluiten, gaande van de individuele consument tot beleidsmakers en multinationals.
14. Om het proces voor een nieuwe denkrichting in gang te zetten, zullen noch financiële stimulansen, noch reglementen, noch de pure overdracht van kennis over duurzame ontwikkeling volstaan. Om die reden is het concept van EDO een unieke en waardevolle benadering voor een vergroening van de economie, omdat het werd uitgewerkt om de ontwikkeling van waarden mogelijk te maken en de aanzet te geven tot een herziening van bestaande waarden en attitudes.
15. Hoewel het EDO-concept zich uitdrukkelijk tot alle drie de pijlers van duurzame ontwikkeling richt, is de praktische toepassing van EDO in de UNECE-regio nog steeds erg gericht op de ecologische pijler. In 2007 onthulde de nationale uitvoeringsrapportering onder de bescherming van de UNECE Strategie voor EDO dat vooral het ecologische luik van EDO in de regio wordt aangepakt. De meeste beeldvormingen inzake duurzame ontwikkeling zijn immers ecologisch van aard¹². De tweede nationale uitvoeringsrapportering, uitgevoerd in 2010, toonde aan dat het ecologische aspect van duurzame ontwikkeling nog steeds de bovenhand voert. Terwijl in fase I van de uitvoering van de Strategie de minste aandacht naar het economische luik van duurzame ontwikkeling gaat, is ook maatschappelijk verantwoord ondernemen en plattelands-/stadsontwikkeling heel weinig aandacht toebedeeld. Als deze onderwerpen al worden behandeld, dan gebeurt dit enkel op de hogere ISCED-niveaus¹³.
16. Hoewel EDO conceptueel gezien prima is geschikt om de denkrichting van mensen te oriënteren in termen van een groene economie, blijft het een uitdaging en kans om de praktische kant van dit aspect van EDO verder te verkennen in de UNECE-regio. Het proces voor een groene economie kan een kans zijn om een holistische benadering van EDO naar voren te schuiven. De aanvaarding van het economische aspect van EDO kan noodzakelijk blijken om de overgang naar een groene economie in de regio te stimuleren.
17. Een belangrijke stap in de richting van een aanpak van het economische aspect van EDO was de bundeling van best practices inzake duurzame consumptie en productie, met inbegrip van duurzaam transport, via EDO in de context van klimaatverandering, overeenkomstig een besluit van de Stuurgroep.

B. Duurzame consumptie en productie

18. Duurzame consumptie en productie zijn altijd al belangrijke doelstellingen geweest van het proces voor duurzame ontwikkeling sinds de United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) die in 1992 plaatsvond in Rio de Janeiro. Agenda 21 omvat een hoofdstuk

---

¹¹ Zie *ibid.*

¹² 12 Cf. UNECE, *Learning from each other*, (Genève, 2007).

¹³ ISCED staat voor International standard classification of education, in het leven geroepen door UNESCO.

over “de verandering van consumptiepatronen” en roept op tot “nieuwe concepten van rijkdom en welvaart die een hogere levensstandaard mogelijk maken via aangepaste levensstijlen die minder afhankelijk zijn van de eindige rijkdommen van de Aarde¹⁴”. Op de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg in 2002 werd afgesproken om een 10-jaren kader te ontwikkelen ter ondersteuning van “regionale en nationale initiatieven die de overgang naar duurzame consumptie en productie versnellen om een sociale en economische ontwikkeling te bevorderen binnen het draagvermogen van ecosystemen, en dat door economische groei en milieuaantasting aan te pakken en – waar aangewezen – los te koppelen via een efficiënter en duurzamer gebruik van grondstoffen en productieprocessen en een vermindering van grondstofdegradatie, vervuiling en afval¹⁵”.

19. Sinds 2003 ondersteunt het Marrakech-proces de ontwikkeling en opstelling van het Afrikaanse 10-jaren Kaderprogramma inzake Duurzame Ontwikkeling en Productie (10-YFP). Op wereldniveau stemden regeringen er op de achttiende sessie van de Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (CSD) van de Verenigde Naties mee in dat duurzame consumptie en productie een belangrijke bouwsteen kunnen zijn om de overgang naar een groene economie te bewerkstelligen. De basis hiervan is dat de vraag naar duurzame producten de groei van markten voor duurzame producten kan aansturen en bijgevolg het potentieel heeft om ook de vergroening van de economie aan te sturen. In 2011 zullen regeringen tijdens CSD-19 stilstaan bij de vooruitgang geboekt door het Marrakech-proces en zouden ze een beslissing moeten nemen over de inhoud van 10-YFP, dat in 2012 van start zou gaan¹⁶.
20. De bevordering van duurzame consumptie en productie is een veelbelovende aanpak voor een bijdrage aan de vergroening van de economie. Het werk rond de vergroening van de economie spitst zich toe op duurzame overheidsopdrachten, alsook de invoering van financiële stimulansen (bv. taksen en lasten), om zo een duurzame consumptie te bevorderen¹⁷. Het UNEP Green Economy Report onderstreept bijvoorbeeld dat investeringen in duurzaam transport in de transportsector, net als lasten en taksen, in grote mate kunnen bijdragen tot een heroriëntatie van het gedrag van mensen naar meer duurzame gewoonten. Consumptiepatronen beïnvloeden met de invoering van economische stimulansen en reglementen is in het algemeen een belangrijk aspect van beeldvormingen inzake de groene economie.
21. Hoewel die maatregelen belangrijke bestuursinstrumenten zijn voor een verandering van de consumptie- en productiepatronen zijn beslissingen over de manier van consumeren en produceren van een heel diverse aard. De bundeling van best practices van de UNECE Stuurgroep voor EDO en andere belanghebbende partijen in de regio toonde bijvoorbeeld aan dat de beslissing om een privéwagen te gebruiken in plaats van het openbaar vervoer afhankelijk kan zijn van heel wat factoren, waaronder de kostprijs en toegankelijkheid van het openbaar vervoer, levensstijl, gezondheid en praktische zaken¹⁸. Omwille van de vele beweegredenen achter consumptiebeslissingen is een multidimensionale aanpak vereist om aan te zetten tot een duurzame consumptie.
22. EDO kan een cruciale bijdrage leveren tot de verandering van consumptiepatronen door attitudes en waarden te veranderen. Ze heeft het potentieel om een brede gedragsverandering in de maatschappij te bewerkstelligen. Ze legt het educatieve fundament om de maatschappij te sensibiliseren voor duurzame acties, omdat ze mensen een meevoelende houding geeft ten

---

¹⁴ UNCED (1992), *Agenda 21*. Beschikbaar op <http://www.un.org/esa/dsd/agenda21/>.

¹⁵ Rapport van de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling, Johannesburg, Zuid-Afrika, 26 augustus-4 september 2002 (publicatie van de Verenigde Naties, Verkoop nr. E.03.II.A.1 en corrigendum), hoofdst. I, resolutie 2, bijlage, p.7. Beschikbaar op http://www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/WSSD_PlanImpl.pdf.

¹⁶ 16 Zie United Nations Department for Economic and Social Affairs en UNEP, “Proposed Input to CSD 18 and 19 on a 10 Year Framework of Programmes on Sustainable Consumption and Production”, Third Public Draft (2 september 2009). Beschikbaar op http://esa.un.org/marrakechprocess/pdf/Draft3_10yfpniputtoCSD2Sep09.pdf.

¹⁷ Zie UNEP, *Towards a Green Economy*.

¹⁸ Zie UNECE, *Addressing Sustainable Consumption, production and transportation through education for sustainable development: analysis of good practices (ECE/AC.25/2009/4)*. Beschikbaar op <http://www.unece.org/env/esd/SC.Meet.htm>.

opzichte van de wereld waarin ze leven. Bovendien geeft ze hen het vermogen om weloverwogen en verantwoorde keuzes te maken door ze te leren kritische vragen te stellen. Als ze de redenering achter top-down beleidslijnen begrijpen, is de kans groter dat goed geïnformeerde en krachtdadige burgers die beleidslijnen volgen en beslissingen nemen ten voordele van duurzame consumptie¹⁹.

23. Het potentieel voor een ondersteuning van de overgang naar een groene economie via sensibilisering en inspraak werd ook erkend in centrale beleidsbrieven over groene economie²⁰. De synergieën tussen EDO en de groene economie kunnen verder worden versterkt door voort te bouwen op het werk van de UNECE Strategie, namelijk de uitvoerige analyse van een ruime waaier aan best practices inzake duurzame consumptie binnen de UNECE-regio. Het EDO-proces zou zich kunnen blijven richten op duurzame consumptie, bijvoorbeeld tegen de achtergrond van de financiële, energie- en voedselcrisissen. Het zou ook inzicht kunnen scheppen in wat een vergroening van de economie betekent en welke rol daarin is weggelegd voor consumenten. De zichtbaarheid van de belangrijke rol van EDO in de verandering van de consumptie- en productiepatronen zou kunnen worden uitvergroot in 10-YFP, net als in de processen voor een groene economie.

C. Groene vaardigheden

24. De groeiende vraag naar groene vaardigheden in de meeste economische sectoren voert de boventoon in debatten over de manier waarop de overgang naar een groene economie moet worden bewerkstelligd. In 2010 besloot het UNEP Report on Skills for Green Jobs dat elke baan een bijdrage zal moeten leveren om de economie duurzamer te maken. De belangrijkste uitdaging zal schuilen in de verbetering van bestaande vaardigheden en het introduceren van duurzame ontwikkelingsbelangen in bestaande opleidings- en leerdomeinen. Terwijl nieuwe groene sectoren nieuwe vaardigheden zullen vereisen, zullen in de meeste sectoren de bestaande vaardigheden moeten worden verbeterd. Belangen inzake duurzame ontwikkeling zullen bovendien op alle niveaus moeten worden geïntroduceerd²¹.
25. Een tekortkoming in het aanleren van groene vaardigheden zou de overgang naar een groenere economie aanzienlijk vertragen. De uitdaging om aan die vraag te voldoen, zal via onderwijs moeten worden aangepakt. Om de vaardigheden van de hele beroepsbevolking te veranderen en verbeteren, zullen talloze belanghebbende partijen een educatieve bijdrage moeten leveren. Terwijl regeringen een grote rol zullen moeten spelen om de verwerving van groene vaardigheden mogelijk te maken, is ook een gezamenlijke inspanning door werkgevers en zowel beroepsscholen als tertiaire onderwijsinstellingen vereist om deze uitdaging het hoofd te bieden²².
26. EDO is bijzonder geschikt voor een bijdrage tot het omscholingsproces omdat het een zorgvuldig uitgewerkt concept etaleert voor de verwerving van vaardigheden, dat noodzakelijk zal zijn om de overgang naar een groene economie te bewerkstelligen. Op wereldniveau bepaalde het Framework for the United Nations DESD International Implementation Scheme²³ de verstrekking van opleiding als één van vier grote drijfkrachten van EDO.
27. Op regionaal niveau stelt de UNECE Strategie voor EDO dat “professionele vaardigheden en kennis van duurzame ontwikkeling voortdurend zouden moeten worden verbeterd en bijgevolg deel moeten uitmaken van het levenslange leerproces van personen, met inbegrip van die in sectoren zoals openbaar bestuur, de privésector, industrie, transport en landbouw. De

---

¹⁹ Ibid.

²⁰ Zie UNEP, *Towards a Green Economy*.

²¹ Zie UNEP, *Green Jobs: towards decent work in a sustainable, low carbon world*, (2008). Beschikbaar op http://www.unep.org/labour_environment/PDFs/Greenjobs/UNEP-Green-Jobs-Towards-Sustainable-Summary.pdf

²² Zie UNEP, *Green Economy, Making it work*, (2010). http://www.unep.org/pdf/OP_Feb/EN/OP-2010-02-EN-FULLVERSION.pdf

²³ Zie UNESCO, *Framework for the UN DESD International Implementation Scheme*.

ontwikkeling van nieuwe kennis en de nood om nieuwe vaardigheden te introduceren om het concept van DO meer specifieke essentie te geven, zal een voortdurende noodzaak blijven aangezien veel expertisedomeinen voortdurend evolueren²⁴.”

28. Een belangrijke activiteit voor de realisatie van die doelstelling en om bij te dragen tot de overgang naar een groene economie is het verstrekken van gespecialiseerde opleidingen. Enkel sectorspecifieke groene vaardigheden zullen de beroepsbevolking in staat stellen om duurzame werkpatronen over te nemen. Een (om)scholing van de beroepsbevolking over bijvoorbeeld het duurzame gebruik van energie en water, alsook een beter afvalbeheer, brengt nu al reusachtige financiële, ecologische en sociale voordelen mee²⁵.
29. De Stuurgroep zou het delen van ervaring in overweging kunnen nemen met betrekking tot beroepsopleidingen. Om de opleidingsvoordelen te maximaliseren zou de samenwerking tussen belanghebbende onderwijspartijen, bv. tussen formele onderwijsinstellingen alsook niet-formele organisaties en ngo's, bovendien kunnen worden versterkt. Daarnaast zou de focus op kwesties inzake duurzame ontwikkeling en voorlichting door de massamedia kunnen worden aangemoedigd.

IV. Vragen om te bespreken

Wat zijn de voornaamste onderlinge verbanden tussen EDO en het concept van de groene economie?

Wat zijn de voornaamste mogelijkheden/onderwerpen voor het smeden van synergieën?

Is EDO in de UNECE-regio voldoende uitgerust om bij te dragen tot een vergroening van de economie?

Hoe kan de zichtbaarheid van EDO en haar rol in de vergroening van de economie worden versterkt in de desbetreffende internationale beleidsprocessen?

---

²⁴ UNECE, *The United Nations Economic Commission for Europe Strategy for Education for Sustainable Development*, (2005). Beschikbaar op <http://www.unece.org/env/esd/Strategy&Framework.htm>

²⁵ Zie UNESCO, Framework for the UN DESD International Implementation Scheme.